

SIGMOND ISTVÁN:

És markukba röhögnek az égiek

Sigmond István új könyve nyolc novellát tartalmaz, különálló elbeszéléseket; összhatásában mégsem különböző történetekre emlékszik majd az olvasó, hanem eseményekből, szituációkból építkező világnézetre, amely többnyire cselekménybe ágyazódik, de előfordul, hogy gondolat tömegként önmagában áll – mindkét esetben érezhetően alárendelve a szerző akaratának. Olyan alkotóval állunk szemben, aki maximalista abban az értelemben, hogy nem csupán önmagát akarja megírni, önnön problémáit vagy örömeit papírra vetni, hanem mindent, ami a szavak szintjén valóságnak tekinthető. Az olvasó úgy érzi, hogy egy olyan látásmódban nyer betekintést, amely képes a létet mint transzcendens és inhomogén egységet vizsgálni, és ezáltal olyan képet adni róla, amely szilárd támpontként szolgálhat önmagunk megértésének folyamatában.

A „Mindenség”, vagyis adott esetben önmagunk megfogalmazása a cél. Nem érthetünk meg másokat anélkül, hogy ne értenénk önmagunkat, és nem érthetjük meg önmagunkat anélkül, hogy ne értenénk másokat. Ez a lehető legnehezebb feladat, amit csak egy művész kitűzhet, hiszen voltaképpen lehetetlen. A minden és a semmi összefüggéseinek le-

írása akkor válik mégis lehetségessé, ha van bátorságunk egyszerű feladatként tekinteni rá. Nagy bátorság kell ugyanis ahhoz, hogy fel merjük rugni a szabályokat, konvenciókat, és máshogy lássuk a világot. Márpedig ez a szemléletváltás elengedhetetlen ahhoz, hogy a lét végtelen sokszínűségét szavakba tudjuk önteni. E látásmód nem csupán abban áll, hogy Sigmond István rendszerint abszurdnak tekinti a hétköznapi világot – ez önmagában még nem volna különleges. Mindez akkor kap megfelelő értelmet, amikor rádöbbenünk, hogy az abszurdot is képes hétköznapiinak látni. Ezzel rámutat azokra a dimenziókra, amelyek között van ugyan átjárásunk, de nem szabadon, hiszen önkéntelenül kerülünk át egyik dimenzióból a másikba.

Két világ harcának lehetünk szemtanúi: az egyik a valóság a maga brutalitásában, a másik pedig a gondolat, az eszme, amely a tökéletességet képviselve ellenpontozza a valóság tökéletlenségét. Minden novellában más arányban jelenik meg ez a kettősség; van, hogy a történet megmarad történetnek, más novellákban viszont eluralkodik a gondolat: „hogy miért élnek külön életet a gondolataim, erre még nem sikerült választ találnom”. Az események látásmódja összefüggéstelennek, de saját szimbólumrendszert alkotva minden novella kiépíti a maga világát.

A művek sorjában egyikből a másikba emelik az élet legfontosabb

eseményeit a születéstől egészen a halálig. Mindezt a szerző anélkül akarja ábrázolni, hogy véleményt alkotna jóról és rosszról. Mintha azt mondaná ezzel, hogy ítélkezni csak egy nála sokkal nagyobb hatalom hivatott. Annak ellenére sem ítél, hogy szörnyű véleménnyel van a világról, mivel ha megtenné, nem kímélhetné önmagát sem. Így jobbnak látja, ha csupán őszintén beszél, és betekintést enged az emberi lélek birodalmába. Ebben az esetben az őszinteség nem passzív forma, hanem aktív formaalkotó eszköz, hiszen hatására minden megváltozik. A gondolat őszintesége és tisztasága szemben áll a valóság durva bűneivel.

A bűntől való megszabadulásról van tehát szó, amely több egyszerű kiútkeresésnél, hiszen „nem az a kérdés, hogy van kiút, vagy nincs kiút”, hanem a szembenézés ténye a fontos – az önmagunkkal való szembenézése. A könyvet az teszi igazán figyelemre méltóvá, ahogy a pusztá ábrázolás cselekedetté formálódik: a szerző szembenézése a „Mindenség-gel” egy olyan világban, „ahol az igék vették át a főszerepet, s a főneveknek csak statisztaszerep jutott”. Így lesz újra „a Nagy Egész része” az ember; otthagyja „a múltat és jelent, de az álmait magával viszi. S marad Minden, mindörökre.”

BREIER ÁDÁM

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2003,
159 oldal, 1300 Ft)

JENEI LÁSZLÓ:

Mindenféle vágyak

A kötet számos írása erős atmoszférájával a 18–19. század gáláns erotikájú, egyben leleplezően éleslátó francia lélektani regényeire emlékeztet. Gyors iramú, lényegre törő, az olvasót könnyen magával ragadó írásmód jellemzi Jenei László elbeszéléseit és *Akkord* című kisregényét. A stílus világossága termékeny feszültségbe kerül a vágyak örvénylő világával (kivételet jelent a *Hanka* és az *Aman angyali arca*, ahol az író nem lép túl az ideológiaiag többnyire túlterhelt témák – zsidóüldözés, menekülsors – sablonjain). A különböző korokban és helyszíneken játszódó írások központjában valóban a – „mindenféle” – vágyak állnak, közülük is legtöbbször az érzékiek jutnak kiemelt szerephez. Ezek kavargásában találja meg az elbeszélő az emberi cselekedetek mozgatórugóját, amely minden magasabb valóságot fölöslegessé tesz, sőt elutasít. A látszólagos rend, harmónia mindig hamisnak vagy legalábbis erőtlennek bizonyul a világ igazi arcát megmutató éjszakai, dionüszoszi igazsággal szemben: „A napvilág nyomorult, dinamika és mindenféle belső hajlam nélküli színjáték. Ezzel szemben az éjszaka az igazi hatalom.” Az egyénen és az evilágiságon túltekintő szemlélet elutasítása a lélektani